

DERINIMO PAŽYMA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS APSAUGOS RĖMIMO PROGRAMOS ĮSTATYMO NR. VIII-2025 PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS ANGLIAVANDENILIŲ IŠTEKLIŲ MOKESČIO ĮSTATYMO NR. I-2944 12 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKESČIO UŽ APLINKOS TERŠIMĄ ĮSTATYMO NR. VIII-1183 12 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKESČIO UŽ APLINKOS TERŠIMĄ ĮSTATYMO NR. VIII-1183 PAKEITIMO ĮSTATYMO NR. XIII-3158 2 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKESČIO UŽ VALSTYBINIUS GAMTOS IŠTEKLIUS ĮSTATYMO NR. I-1163 6, 7, 8, 11 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ

Nr.	Suinteresuotos institucijos ir asmenys	Pastabos ir pasiūlymai, į kuriuos neatsižvelgta arba atsižvelgta iš dalies	Argumentai, kodėl neatsižvelgta arba tik iš dalies atsižvelgta į pastabas ir pasiūlymus
1.	Finansų ministerijos 2022-04-12 raštas Nr. 6K-2202252	Nepritariame Angliavandenilių išteklių įstatymo (toliau – AIMĮ) pakeitimo ir Mokesčių už valstybinius gamtos išteklius įstatymo (toliau – MVGIĮ) pakeitimo projektuose siūlymui pakeisti mokesčio už valstybinius gamtos išteklius ir angliavandenilių išteklių mokesčio paskirstymo tarp valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų tvarką, reikšmingai sumažinant valstybės biudžetui tenkančią dalį dėl šių priežasčių: 1) trūksta pagrindimo, kad šiomis priemonėmis būtų pasiekti įstatymų projektų lydinčioje medžiagoje keliamas tikslas – sumažinti bendruomenių pasipriešinimą kasybos verslo vystymui savivaldybėse;	Neatsižvelgta. Atkreiptinas dėmesys, kad angliavandenilių išteklių gavyba nuo 1990 m. iki 2001 m. beveik kasmet augo, o po to pradėjo mažėti dėl gamtinių ir eksploatacinių priežasčių. 2019 m. šalyje išgauta 48,26 tūkst. m³ angliavandenilių išteklių (Lietuvoje išgaunama tik nafta) – 13,5 proc. mažiau nei 2018 m., o 2020 m. jau tik 38,11 tūkst. m³. Tai yra 21 proc. mažiau nei 2019 metais. Per pastaruosius 6 metus angliavandenilių išteklių gavyba sumažėjo 72,5 proc. 2021 m. angliavandenilių išteklių buvo išgauta mažiausiai per pastaruosius 20 metų. Per pastaruosius 3 metus įplaukos į savivaldybių biudžetus sumažėjo daugiau kaip 2,4 karto, o Šilutės r. savivaldybėje net 4 kartus. Angliavandenilių išteklių kiekis Lietuvoje yra baigtinis dydis, todėl artimiausiais metais gavyba mažės, o įplaukos į savivaldybių biudžetus artės prie nulio. Angliavandenilių išteklių gavyba Lietuvos teritorijoje vykdoma tik sausumoje ir tik keturiose savivaldybėse: Klaipėdos r., Šilutės r., Kretingos r., ir Palangos m. Šiuose savivaldybėse aktyviai vystomas turizmas, todėl dažnu atveju gyventojų bendruomenės (ne visada pagrįstai) angliavandenilių išteklių gavybos bendrovių veiklą siejį su vizualine ir aplinkos tarša. Todėl siekiant, kad drastiškai mažėjant savivaldybių gaunamai mokesčio daliai tai kuo mažiau įtakotų savivaldybių viešojo intereso paslaugų infrastruktūros įrengimo ir modernizacijos mastus ir siūlomas šis įstatymo pakeitimas.

			Aplinkos ministerija mato bendruomenių ir naudingųjų iškasenų kasybos (verslo) priešpriešą, todėl AIMĮ ir MVGIĮ projektais siekiame šią priešpriešą sumažinti, nes savivaldybės, kurių teritorijoje bus eksploatuojamos naudingos iškasenos gaus tiesiogiai daugiau įplaukų, kurias galės panaudoti savo gerbūviui. Natūralu, kad savivaldybės, kurių teritorijoje vykdoma naudingųjų iškasenų gavyba, turėtų tiesiogiai gauti didesnę pajamų dalį, negu savivaldybės, gaunančios pajamų iš kitų sferų, pavyzdžiui, turizmo. Pakeitus mokesčio už valstybinius gamtos išteklius paskirstymą, savivaldybės turėtų daugiau įplaukų į Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiąją programą, turėtų didesnes galimybes daugiau lėšų skirti aplinkos apsaugai, galėtų savarankiškai (ar konsultuojantis su Aplinkos ministerijos specialistais ar ekspertais) nuspręsti dėl aplinkosauginių prioritetų savo teritorijoje, taip sumažėtų poreikis skirti lėšų aplinkosauginėms priemonėms iš valstybės biudžeto. Aplinkos ministerijos pareiga ir siekiamybė rūpintis, kad visos lėšos gautos už valstybinius gamtos išteklius būtų panaudotos tik tikslintiems aplinkosauginiams projektams. Savivaldybėms gaunant daugiau įplaukų į savivaldybių biudžetus, būtų prisidedama prie XVIII-osios Vyriausybės programos nuostatų, susijusių su regionų plėtra, įgyvendinimo, būtų skiriama daugiau dėmesio investicijų pritraukimui į regionus, darbo vietų kūrimui, siekiama, kad mažėtų ekonominė ir socialinė atskirtis, savivaldybės būtų finansiškai savarankiškesnės ir laisvesnės skirstydamos lėšas savo regionui stiprinti, kiekviena savivaldybė būtų motyvuota siekti savo regiono patrauklumo investuotojams ir gyventojams, regionuose daugėtų darbo vietų.
2.	Finansų ministerijos 2022-04-12 raštas Nr. 6K- 2202252	3) pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 47 straipsnį žemės gelmės išimtinė nuosavybės teise priklauso Lietuvos Respublikai, t. y. žemės gelmėse esantys gamtiniai išteklių yra valstybės, o ne konkrečios savivaldybės nuosavybė, todėl, mūsų nuomone, valstybės biudžetui turėtų atitekti didžioji pajamų iš šių išteklių apmokestinimo dalis, tokiu būdu suteikiant galimybę dėl didžiosios dalies pajamų iš šių	Neatsižvelgta. Atkreiptinas dėmesys, kad MVGIĮ 11 straipsnio ir AIMĮ 12 straipsnio nuostatose numatytas procentinis paskirstymas tarp valstybės ir savivaldybių biudžetų nėra pripažintas prieštaraujančiu Konstitucijai, todėl, manytina, kad mokesčių už valstybinius gamtos išteklius dalis, skiriama savivaldybių biudžetams, gali būti keičiama.

		mokesčių panaudojimo sprendimą kasmet priimti Lietuvos Respublikos Vyriausybei, sudarančiai būsimų metų valstybės biudžetą.	Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymo 1 straipsnyje įtvirtinta nuostata, kad Lietuvos Respublikos teritorija skirstoma į administracinius vienetus, kurie susideda iš gyvenamųjų vietovių. Lietuvos Respublikos teritorijos administracinis vienetas yra teritorijos dalis, kurioje valdymą organizuoja Lietuvos Respublikos Vyriausybė arba savivaldybės institucijos. Atsižvelgiant į šią nuostatą, manytina kad siūlomas AIĮ pakeitimas neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 47 straipsniui. Manome, kad logiška būtų, jog savivaldybės, kurių teritorijoje, pavyzdžiui, vykdomi naudingųjų iškasenų gavybos darbai, turėtų tiesiogiai gauti didesnę pajamų už valstybinius gamtos išteklius dalį, negu, pavyzdžiui, savivaldybės, patrauklios turizmo požiūriu ir galinčios gauti tiesioginių įplaukų iš kitų sferų.
3.	Lietuvos savivaldybių asociacijos 2022-03-31 raštas Nr. (6)-SD-205	Projektuose numatyta dėl mokesčių dalių paskirstymo suvienodinimo apjungti medžiojamų gyvūnų išteklių mokestį su kitų gamtos išteklių mokesčiais, tačiau Lietuvos Respublikos savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 3 punkte yra numatyta, kad visos savivaldybių pajamos, gautos kaip mokesčių dalis už medžiojamų gyvūnų išteklių naudojimą, turi būti naudojamos tik žemės sklypų, kuriuose medžioklė nėra uždrausta, savininkų, valdytojų ir naudotojų, įgyvendinančių žalos prevencijos priemonės, kuriomis jie siekia išvengti medžiojamųjų gyvūnų daromos žalos (želdinių apdorojimas repelenta, aptvėrimas tvoromis ar apsauginėmis juostomis, želdinių, gerinančių laukinių gyvūnų natūralias mitybos sąlygas, veisimas ir kitos priemonės) finansiniam rėimui ir kartografinės ir kitos medžiagos, reikalingos pagal LR Medžioklės įstatymo reikalavimus rengiamiems medžioklės plotų vienetų sudarymui ar jų ribų pakeitimo projektams, rengimui. Ar medžiojamų gyvūnų išteklių naudojimo mokesčius sujungus su kitais gamtos išteklių mokesčiais, išliks galimybė identifikuoti kokias šių surinktų mokesčių už išteklius	Neatsižvelgta. Atsižvelgiant į tai, kad medžiojamieji gyvūnai taip pat yra valstybiniai gamtos ištekliai ir į tai, kad pakeitus MVGIĮ 11 straipsnį, numatomas vienodas paskirstymo tarp valstybės ir savivaldybių biudžetų procentas, netikslinga tai išskirti dviejose straipsnio dalyse, kaip buvo iki šiol, todėl 11 straipsnio 1 ir 2 dalys yra apjungiamos. Manytina, kad yra kitų būdų atskirti šiuos mokesčius (pagal įmokų kodus, mokėtojus ir pan.). Šiuo metu keisti Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos įstatymo nuostatų nenumatyta.

		dalys yra už medžiojamų gyvūnų išteklius? Jei tokios galimybės neliks arba ji reikalaus papildomų biurokratinių procedūrų (užklausų, skaičiavimų, susirašinėjimo ir pan.), gal tikslinga atsisakyti prievolės visus medžiojamų gyvūnų išteklių naudojimo mokesčius skirti tik su gyvūnų daromos žalos prevencija ir palikti tai savivaldybių savarankiškumui, atitinkamai pripažįstant netekusiu galios Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 3 punktą.	
4.	Šiaulių miesto savivaldybės administracijos 2022-03-24 raštas Nr. S-1045	Mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo Nr. VIII-1183 12 straipsnio pakeitimo įstatymo pakeitimo įstatymo 12 straipsnyje numatoma keisti nuostatas, pašalinant informaciją, kur lėšos už aplinkos teršimą turi būti naudojamos. Atkreipiamė dėmesį, kad 12 straipsnis yra apie Mokesčio paskirstymą ir tikslinį panaudojimą, todėl panaikinus šias nuostatas nebelieka aiškaus teisinio reguliavimo, kur šios lėšos turi būti panaudojamos. Kadangi LR Aplinkos apsaugos rėmimo programos įstatymo Nr. VIII-2025 pakeitimo įstatymo projekto 3 straipsnio 13 punkte, kaip programos lėšų šaltinis yra įvardijamos lėšos, gautos kaip mokestis už aplinkos teršimą iš stacionariųjų ir mobiliųjų taršos šaltinių, mūsų nuomone, šiame straipsnyje turėtų būti pateikiama nuoroda į LR Aplinkos apsaugos rėmimo programos įstatymą, kurio 4 straipsnyje yra aiškiai reglamentuojamas programos lėšų naudojimas. Taip pat turėtų likti aiškiai įvardintos ir mokesčio už aplinkos teršimą gaminių ir (ar) pakuočių atliekomis ir mokesčio už aplinkos teršimą sąvartyne šalinamomis atliekomis mokamas į valstybės biudžetą bei mokesčio už aplinkos teršimą, kai jis taikomas už nuslėptą taršą, mokamas arba išieškomas iš pažeidėjo į valstybės biudžetą, surinktų lėšų naudojimo galimybės.	Neatsižvelgta. MATĮ 12 straipsnis keičiamas atsižvelgiant į Konstitucinio Teismo nutarimą, kuriame nurodoma, kad MATĮ 12 straipsnio 1 dalies 1 punktas prieštarauja Konstitucijos 67 straipsnio 14 punkto nuostatai, kad Seimas tvirtina valstybės biudžetą; 94 straipsnio 4 punkto nuostatai, kad Vyriausybė rengia valstybės biudžeto projektą; 129 straipsniui; 130 straipsnio nuostatai, kad valstybės biudžeto projektą sudaro Vyriausybė; 131 straipsnio 1 dalies nuostatai, kad valstybės biudžeto projektą svarsto Seimas ir tvirtina įstatymu; 2 dalies nuostatai, kad negalima mažinti įstatymų numatytų išlaidų, kol tie įstatymai nepakeisti. Siekiant įgyvendinant šias nuostatas, MATĮ turi būti išbraukiama nuostatos, kad visos įplaukos į valstybės biudžetą naudojamos tik aplinkosauginėms specialiosioms programoms finansuoti. AARPĮ išlaikomos pirmiau buvusios priemonės, tačiau nenurodoma, kad visos įplaukos į valstybės biudžetą turi būti skiriamos išimtinai tik šiai ar kitai valstybės biudžeto aplinkosauginei specialiajai programai finansuoti, todėl MATĮ pateikti nuorodų į AARPĮ arba Atliekų tvarkymo įstatymą netikslinga. Valstybės biudžetą pagal Konstituciją rengia Vyriausybė ir tvirtina Seimas, kurie ir sprendžia, kiek lėšų skirti konkrečioms valstybės biudžeto programoms. Atkreiptinas dėmesys, kad keičiamos tik tos nuostatos, kurios susijusios su valstybės biudžeto įplaukomis, o nuostatos, susijusios su savivaldybių biudžetu, nekeičiamos.

5.	Šiaulių miesto savivaldybės administracijos 2022-03-24 raštas Nr. S-1045	Taip pat, nepritariame Mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo Nr. VIII-1183 12 straipsnio 2 punkto keitimui. Atkreipiame dėmesį, kad LR Atliekų tvarkymo įstatymo 34 straipsnio „Atliekų prevencijos ir tvarkymo programa“ 2 punkte nurodoma, kad Programos lėšas sudaro Mokesčio už aplinkos teršimą įstatyme nustatytas mokestis už aplinkos teršimą Elektroninio dokumento nuorašas gaminių ir pakuočių atliekomis ir mokestis už aplinkos teršimą sąvartyne šalinamomis atliekomis, o 34 straipsnio 3 punkte pateikiamos priemonės, kurias galima finansuoti Programos lėšomis. Todėl, mūsų nuomone Mokesčio už aplinkos teršimą įstatymo Nr. VIII-1183 12 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto 2 punktas neturėtų būti keičiamas, arba turėtų būti pateikiama nuoroda į Atliekų tvarkymo įstatymą dėl lėšų naudojimo.	Neatsižvelgta. Atsižvelgiant į tuos pačius argumentus, kurie išdėstyti 4 punkte.
6.	Šiaulių miesto savivaldybės administracijos 2022-03-24 raštas Nr. S-1045	Atkreipiame dėmesį, kad panaikinus LR Aplinkos apsaugos rėmimo programos įstatyme esančią nuostatą „programų lėšos, nepanaudotos einamaisiais biudžetiniais metais, naudojamos kitiems metams numatytoms priemonėms finansuoti“, nebelieka aiškaus reglamentavimo, kaip turi būti naudojamos nepanaudotos lėšos.	Neatsižvelgta. Konstitucinio Teismo nutarime pažymima, kad AARPI 4 straipsnio 2 dalis prieštarauja Konstitucijos 129 straipsniui, 131 straipsnio 2 dalies nuostatai, kad negalima mažinti įstatymuose numatytų išlaidų, kol tie įstatymai nepakeisti